

ALMINDELIGE KEMIKALIER:

KEMISKE VÅBEN OG DUAL-USE-PRODUKTER

– hvad skal du være opmærksom på?

FOKUS PÅ:

- Kemiske våben og kemikalier, der kan bruges til fremstilling af våben
- Dual-use-produkter
- Hvor finder jeg mere information?

INTRODUKTION

Så længe der har været mennesker, har der været krig. Kemikalier er blevet brugt i lang tid til at slå mennesker ihjel, og den første internationale aftale om at minimere kemiske våben blev underskrevet i 1675 mellem Frankrig og Tyskland. Desværre er der stadig brug for at kontrollere kemikalier og andre produkter, der både har civil og militær anvendelse og således kan misbruges, såkaldte dual-use-produkter.

Denne pjece er en hjælp til importører og eksportører af kemikalier, til at få et overblik over reglerne for kemiske våben og eksportkontrollen med dual-use-produkter samt de internationale aftaler, som er vedtaget på området.

Pjecen er ikke en færdig drejebog, men giver et overblik over de vigtigste regler.

Erhvervsstyrelsen administrerer reglerne om kemiske våben og dual-use-produkter.

På Erhvervsstyrelsens hjemmeside www.eksportkontrol.dk kan du finde mere detaljeret information. Erhvervsstyrelsen kan også kontaktes via eksportkontrol@erst.dk eller telefon 3529 1500.

EKSEMPLER PÅ KEMIKALIER, SOM ER OMFATTET AF PRODUKTLISTERNE I FN-KONVENTIONEN OM C-VÅBEN:

Liste 1 – Sarin og udgangsstoffet Methylphosfonyldifluorid. Anvendt militært mod civile og oprørere i Irak og Syrien, og til terror i Japan

Liste 2 – Thiodiglycol, opløsningsmiddel, anvendes til f.eks. kuglepensblæk, smøremidler og sennepsgas

Liste 3 – Triethanolamin, emulgator, anvendes til sollotion, maling, rengøringsmidler og kvælstofsennepsgas, HN2

HVAD ER KEMISKE VÅBEN

Visse kemikalier kan anvendes til fremstilling af kemiske våben.

- Kemikalier på liste 1 er enten kemiske våben i sig selv eller er meget nært beslægtede med kemiske våben.
- Kemikalierne på liste 2 kan bruges til at fremstille kemiske våben, men de kan også bruges til fredelige formål i industrien.
- Kemikalierne på liste 3 kan også bruges til at fremstille kemiske våben. De bruges dog også i store mængder til fremstilling af almindelige produkter, fx cement, tekstiler og papir.
- I tillæg til kemikalierne på liste 1-3, omfattes også de såkaldte "Diskrete organiske kemikalier" (DOCs). Her menes alle organiske carbonforbindelser (defineret ved kemisk navn, strukturformel og evt. cas-nummer) som ikke er nævnt i C-våben- konventionen, bortset fra carbonoxider, -sulfider og metalcarbonater. Også carbonforbindelser med indhold af fosfor, svovl, flour er omfattet. Eksempler: methanol, urea, ethere, aminer og klorerede opløsningsmidler.

Disse kemikalier har sædvanligvis et CAS nr., der gør det lettere at se, om kemikaliet står på disse lister.

Eksport af liste 1 og 2 stoffer til stater, der ikke har ratificeret De Forenede Nationers konvention om forbud mod kemiske våben (C-våbenkonventionen), er som udgangspunkt forbudt. Der er dog visse undtagelser for liste 2 stoffer.

Import af liste 1- og 2-stoffer fra disse stater er også forbudt.

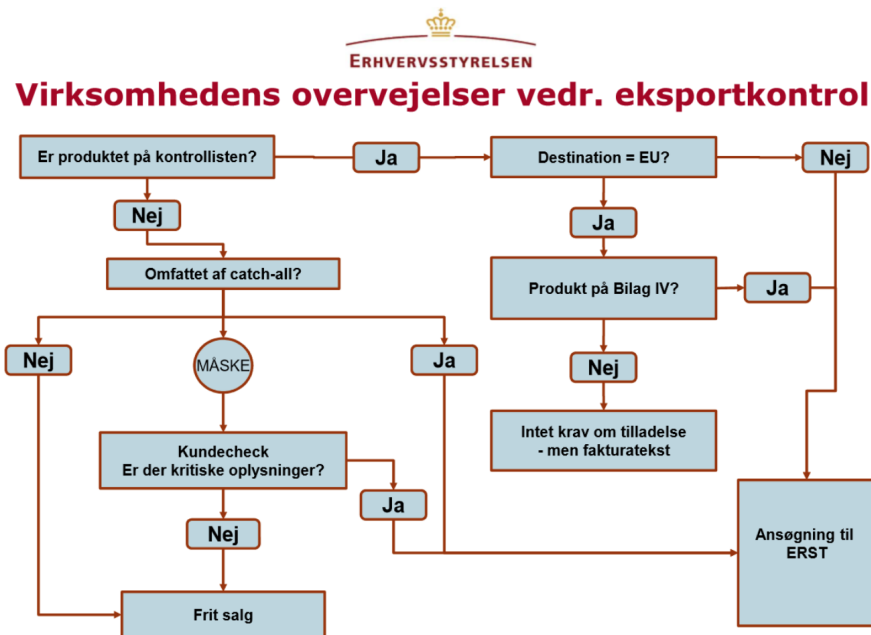
Liste 3-stoffer kan eksporteres til og fra stater, men kræver et slutbrugercertifikat fra modtagerlandet.

Anvendelse af stofferne skal, under visse betingelser, indberettes årligt til Erhvervsstyrelsen, se næste side.

DUAL-USE-PRODUKTER

Dual-use-produkter (produkter med dobbelt anvendelse) er produkter, som har en lovlig civil anvendelse, men som også vil kunne bruges til fremstilling af masseødelæggelsesvåben eller til militære formål. Dual-use-produkter omfatter ikke kun visse kemikalier, men f.eks. også visse værktøjsmaskiner, kondensatorer, pumper, ventiler m.v. Der findes også kemikalier i kontrollisten, f.eks. NO₂, der kan anvendes til iltningsmiddel i raketbrændstof, eller polymere, legeringer og kemikalier, der bl.a. kan anvendes til kemiske våben, samt grafit, calcium, wolfram, inkl. legeringer af bestemte kvaliteter.

Den grundlæggende lovgivning for eksportkontrol med dual-use-produkter er EU-forordning nr. 428/2007 med senere ændringer. Kontrollisten er bilag 1 til denne forordning.

VIGTIGT AT VÆRE OPMÆRKSOM PÅ VED MULIGE DUAL-USE-PRODUKTER

Listen med dual-use produkterne indeholder CAS nr. for de fleste stoffer, men ikke for alle. Det kan gøre det sværere at se, om man er omfattet.

Liste 2- og 3-stoffer er også dual-use produkter og kræver derfor eksporttilladelse. Derudover er der også andre kemikalier, som er dual-use produkter. Begge lovgivninger skal derfor kontrolleres.

GENEREL FORBEREDELSE – SKAB ET OVERBLIK

C-våben og kemikalier, der kan bruges til fremstilling af kemiske våben

- Kontrollér, om du har kemikalier på liste 1-3 til C-våbenbekendtgørelsen
- Hvis du har liste 1-stoffer, skal du som hovedregel have en godkendelse til at "erhverve, beholde eller anvende" disse stoffer
- Er der krav om tilladelse til eksport?
 - Slutbrugercertifikat
- Er der krav om årlig indberetning?
 - Se kapitel 5 i C-våbenbekendtgørelsen
- Producerer du diskrete organiske stoffer

Vær opmærksom på undtagelserne og minimumsgrænser, f.eks. skal indberetning kun ske ved mængder over 1 kg af *-mærkede stoffer på liste 2A, og ikke hvis blandingen indeholder mindre end 1% af et sådant stof.

Dual-use

- Kontrollér, om du har produkter på kontrollisten, se link:
 - Læs hele teksten, inkl. noterne, for at undersøge, om dit produkt er undtaget
- Skal du have en tilladelse til eksport af dual-use produkter:
 - **Individuel tilladelse:** Anvendes ved enkeltstående eksport og altid ved catch-all
 - **EU-tilladelse:** Forenklede tilladelser, der kan anvendes ved blandt andet eksport til Australien, Canada, Japan, New Zealand, Norge, Schweiz og USA. Der findes flere forskellige typer EU-tilladelser
 - **Global tilladelse:** Forenklede tilladelser, der kan anvendes ved regelmæssig mindre kritisk eksport af specificerede produkter til civile slutbrugere i specifikke lande
- Slutbrugerekklæring

Catch-all-tjeklisten

Selvom et produkt ikke er på kontrollisten, kan det alligevel godt være omfattet af eksportkontrol. Mindre følsomme produkter, som ikke står på kontrollisten, kan nogle gange alligevel bruges til udvikling og produktion af masseødelæggelsesvåben. Dette kaldes "catch-all-produkter". Som eksportør er det derfor vigtigt at få belyst, hvor, til hvad og af hvem, produktet skal bruges. Erhvervsstyrelsen har derfor lavet en tjekliste med punkter, man som eksportør bør være opmærksom på:

- Mistænkelige kunder og forhandlingssituationer
 - F.eks. underlige betalings- eller leveringskrav eller modvilje mod at underskrive slutbrugererklæring.
- Kritiske eksportmarkeder
 - Markeder, hvor risikoen for udvikling og brug af masseødelæggelsesvåben er kendt, f.eks. lande og kunder i Mellemøsten, Asien og Afrika.
- Kritiske produkter og teknologier
 - F.eks. produkter "tæt" på kontrollisten.

Hvis du er i tvivl, kan Erhvervsstyrelsen foretage et kundetjek, udfyld ansøgning på Virk.dk

Erhvervsstyrelsen og efterretningstjenesterne undersøger, om kunden har tilknytning til masseødelæggelsesvåben og dermed er en kritisk kunde. Er det tilfældet, og skal du eksportere et dual-use-produkt, skal du søge om eksporttilladelse. Svar på kundetjek foreligger inden for 1-2 uger.

Lande, der ikke har tilsluttet sig C-våbenkonventionen

Der må ikke importeres liste 1- og 2-stoffer fra eller eksporteres liste 3-stoffer til Angola, Egypten, Israel, Myanmar/Burma, Nordkorea, Somalia og Syrien.

Hvordan gør jeg i dagligdagen?

- "Kend din kunde" er det vigtigste princip:
 - Er oplysningerne om kunden troværdige?
 - Er kunden undvigende i forhold til at afgive oplysninger?
 - Er det sædvanlige pengetransaktioner, eller kun kontant betaling?
 - Er der en fast leveringsadresse?
 - Er leveringskrav lidt ud over det sædvanlige, f.eks. afhentning i egen private bil?
 - Er ordren sandsynlig i forhold til kundens angivne anvendelse?

- Indarbejd eksportkontrol i procedurerne for ordrebehandling:
 - Kontrol af C-våben listerne og dual-use-kontrollisten
 - Evt. brug af slutbrugererklæring, dog obligatorisk ved eksportansøgning
 - Catch-all tjekliste
 - Evt. årlig indberetning for listede kemikalier i C-våbenbekendtgørelsen, se tærskelværdier i Identifikationsspørgeskema på eksportkontrol.dk's hjemmeside side for indberetning
- Tænk eksportkontrol ind i udvikling/udvælgelse af nye produkter
- Dokumentér overvejelser

STRAF

Overtrædelse af disse regler kan straffes med bøde eller fængsel op til 2 år ved eksport uden tilladelse og ved at give urigtige oplysninger, og yderligere op til 6 års fængsel ved skærpede omstændigheder (Straffeloven § 114 h).

NYTTIGE KILDER:

C-våbenbekendtgørelsen nr. 1022 af 04/11/2011:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=139051>

Erhvervsstyrelsens hjemmeside om eksportkontrol og kemikalier:

www.eksportkontrol.dk

Kemiske våben: <https://eksportkontrol.erhvervsstyrelsen.dk/kemikalier>

Indberetning: <https://eksportkontrol.erhvervsstyrelsen.dk/kemikalier-indberetning>

Catch-all tjekliste: <https://eksportkontrol.erhvervsstyrelsen.dk/catch-all-tjekliste>

Ansøgning om eksporttilladelse: <https://eksportkontrol.erhvervsstyrelsen.dk/ansoegning-om-eksporttilladelse>

Vejledning for eksportører, Varekoder med dual-use fodnoter:

<http://www.skat.dk/getfile.aspx?id=135068>

Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons:

<https://www.opcw.org/chemical-weapons-convention/genesis-and-historical-development/>

Lovgivningsgrundlag for eksportkontrol med dual-use-produkter:

RÅDETS FORORDNING (EF) nr. 428/2009 af 5. maj 2009 om en fællesskabsordning for kontrol med udførsel, overførsel, mæglervirksomhed og transit i forbindelse med produkter med dobbelt anvendelse med senere ændringer <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/HTML/?uri=CELEX:02009R0428-20181215&qid=1551715103607>

Kontrollisten: Bilag 1 til ovenstående forordning nr. 428/2009

Kemi & Life Science

Børsen, Slotsholmsgade 1-3
1216 København K

info@kemi-og-life-science.dk
www.kemi-og-life-science.dk

KORT OM KEMI & LIFE SCIENCE

Kemi & Life Science er et unikt branchefællesskab og netværk for distributører og producenter af kemi og ingredienser til fødevarer og healthcare samt andre virksomheder, der anvender og forholder sig professionelt til kemi og ingredienser.

Du kan læse mere og downloade brochurer på foreningens hjemmeside:
www.kemi-og-life-science.dk